

**KEMATANGAN INTELEKTUAL KANAK-KANAK
PRASEKOLAH MENERUSI LUKISAN FIGURA
(*PRESCHOOL CHILDREN INTELLECTUAL MATURITY
THROUGH FIGURE DRAWING*)**

Loy Chee Luen

Fakulti Pembangunan Manusia
Universiti Pendidikan Sultan Idris

Abstrak

Kematangan intelektual kanak-kanak prasekolah dapat dikenal pasti menerusi lukisan figura. Kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti kematangan intelektual kanak-kanak menerusi lukisan figura yang merangkumi bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori hiasan dan peralatan sekolah. Sampel kajian terdiri daripada lima puluh enam orang kanak-kanak dari dua buah prasekolah. Dua puluh lapan orang kanak-kanak dari Prasekolah A sebagai kumpulan kawalan manakala dua puluh lapan orang kanak-kanak dari Prasekolah B sebagai kumpulan rawatan yang menggunakan Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak untuk membimbing kanak-kanak melukis. Data-data kajian diperoleh menerusi lukisan figura kanak-kanak yang dihasilkan oleh kanak-kanak. Keputusan kajian menunjukkan bahawa tahap kematangan intelektual kanak-kanak yang menggunakan manual adalah lebih tinggi jika dibandingkan dengan kanak-kanak yang tidak menggunakan manual.

Kata Kunci: Kematangan intelektual, lukisan figura, kanak-kanak prasekolah

Abstract

Preschool children intellectual maturity can be identified through figure drawing. This research is to investigate preschool children intellectual maturity through figure drawing that includes parts of the body, clothing, decorative accessories and school tools. The samples of this research were fifty-six children from two preschools. Twenty-eight children from Preschool A is a control group and twenty-eight from Preschool B is a treatment group that uses the Children's Figure Drawings Manual as a guide for children to draw. Data were analyzed through children figure drawing.

Findings of research showed that intellectual maturity level of children who use the manual was higher compared with children who do not use the manual.

Keywords: Intellectual maturity, figure drawing, preschool children

PENGENALAN

Sistem mental dan perkembangan motor kanak-kanak peringkat prasekolah yang semakin matang membolehkan mereka melukis lukisan figura (Cox, 2005; Cherney et al., 2006). Lukisan figura yang dihasilkan oleh kanak-kanak prasekolah merupakan salah satu cara untuk mengenal pasti kematangan intelektual mereka. Kematangan intelektual kanak-kanak dapat dikenal pasti menerusi bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori dan peralatan yang dilukis pada lukisan figura (Koppitz, 1984; Ozer, 2009; Yavuzer, 2000). Memandangkan kebaikan yang ada pada aktiviti melukis lukisan figura, maka kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti kematangan intelektual dua puluh lapan orang kanak-kanak dari Prasekolah A sebagai kumpulan kawalan dan dua puluh lapan orang kanak-kanak dari Prasekolah B sebagai kumpulan rawatan yang menggunakan Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak. Manual ini membimbing kanak-kanak melukis garisan, bentuk, bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori hiasan, peralatan sekolah, ekspresi muka dan melukis lukisan figura kanak-kanak yang merangkumi kepala, rambut, kening, mata, hidung, mulut, telinga, leher, baju, skirt, tangan, kaki, seluar pendek, seluar panjang, sarung kaki, kasut, tab nama, subang, anting-anting, gelang, jam tangan, tali pinggang, beg, botol air dan buku.

ISU

Di Malaysia, walaupun Dokumen Kurikulum Standard Prasekolah Kebangsaan telah menyenaraikan Fokus Seni Visual yang merangkumi aktiviti melukis dapat membantu perkembangan kanak-kanak (Kementerian Pelajaran Malaysia, 2010) terutamanya daripada segi kematangan intelektual tetapi kanak-kanak prasekolah belum diberi panduan yang sepatutnya untuk melukis lukisan figura. Kajian-kajian lepas seperti kajian Koppitz (1968), Ozer (2009) dan Yavuzer (2000) yang menggunakan *Koppitz's Scoring System* untuk menilai lukisan figura kanak-kanak menunjukkan bahawa kematangan intelektual kanak-kanak dapat dikenal pasti menerusi lukisan figura.

Permasalahannya, masih kekurangan kajian tentang Kematangan Intelektual Kanak-kanak Prasekolah Menerusi Lukisan Figura untuk mengenal pasti tahap pencapaian skor kanak-kanak dari segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura. Kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti kematangan intelektual kanak-kanak kumpulan kawalan yang melukis lukisan figura tanpa manual dan kanak-kanak rawatan yang melukis lukisan figura dengan menggunakan Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak. Lukisan figura yang dihasilkan oleh kedua-dua kumpulan dinilai berdasarkan modifikasi *Koppitz's Scoring System* untuk mengenal pasti tahap pencapaian skor lukisan figura mereka.

OBJEKTIF

Kajian ini mempunyai dua objektif yang utama berikut;

- (i) Mengetahui tahap pencapaian skor kanak-kanak lima tahun daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura.
- (ii) Mengetahui tahap pencapaian skor kanak-kanak enam tahun kumpulan kawalan dan kumpulan rawatan daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura.

TINJAUAN LITERATUR

Kematangan intelektual kanak-kanak merupakan satu proses perkembangan otak kanak-kanak berubah daripada operasi mental yang mudah kepada operasi mental yang kompleks. Kajian Galton (1909) menunjukkan bahawa individu yang mempunyai tahap kematangan intelektual yang tinggi dalam bidang tertentu akan turut berjaya dalam bidang yang lain. Spearman (1923) meneruskan kajian Galton dan merumuskan bahawa manusia mempunyai jenis intelek yang umum dan khusus. Gardner (1983; 1993) pula berdasarkan kajian kecerdasan menyatakan bahawa manusia mempunyai kecerdasan pelbagai.

Teori Perkembangan Intelek Guilford (1967) menyatakan bahawa kematangan intelektual seseorang kanak-kanak mempunyai tiga dimensi yang merangkumi dimensi isi, operasi dan produk.

Dimensi isi melibatkan kegiatan intelektual seseorang kanak-kanak yang merangkumi figura, simbolik, semantik dan behavioris; dimensi operasi atau tindakan seseorang kanak-kanak merangkumi aspek kognitif, memori, fikiran divergen, fikiran konvergen dan evaluasi manakala dimensi produk seseorang kanak-kanak yang merangkumi kesatuan, kelas, hubungan, sistem, transformasi dan implikasi.

Kegiatan figura merupakan salah satu dimensi kematangan intelektual yang menerangkan intelektual seseorang kanak-kanak menerusi aktiviti melukis lukisan figura (Guilford, 1967). Piaget (1956) menjelaskan kematangan intelektual seseorang individu dibentuk melalui pengalaman. Melukis lukisan figura dapat memberi pengalaman kepada kanak-kanak prasekolah yang berada di peringkat pra operasi. Vygotsky (1978) menyatakan bahawa kematangan intelektual kanak-kanak dapat dikenal pasti berdasarkan zon perkembangan proximal. Menerusi aktiviti melukis lukisan figura, orang dewasa dapat mengenal pasti sama ada seseorang kanak-kanak tersebut berada di dalam atau di luar zon perkembangan proximal. Brunner (1964) menyatakan bahawa kanak-kanak prasekolah berada di tahap simbolik. Menerusi lukisan figura kanak-kanak menyampaikan mesej mereka menerusi simbol-simbol yang dilukis dalam lukisan figura mereka. Gagne (1985) menyatakan kematangan intelektual kanak-kanak dapat dipertingkatkan menerusi aktiviti-aktiviti yang melibatkan mental. Lukisan figura merupakan salah satu aktiviti yang melibatkan mental dan dapat meningkatkan intelektual kanak-kanak.

Kajian Ozer (2009) dan Yavuzer (2000) melaporkan bahawa lukisan figura kanak-kanak merupakan medium yang boleh digunakan untuk menilai kematangan intelektual kanak-kanak. Kematangan intelektual kanak-kanak dapat dikenal pasti menerusi garisan, bentuk, bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori hiasan, peralatan sekolah, ekspresi muka dan bahagian-bahagian lain yang dilukis pada lukisan figura.

Koppitz (1968) menjalankan kajian lukisan figura kanak-kanak dan memperkenalkan *Koppitz's Scoring System* untuk menilai kematangan intelektual kanak-kanak. Dapatan kajian beliau menunjukkan bahawa perempuan melukis lebih banyak komponen bahagian tubuh dan pakaian dalam lukisan figura mereka berbanding dengan kanak-kanak lelaki. Hal ini disebabkan kanak-kanak perempuan mengalami pertumbuhan yang lebih cepat.

Kajian Loy (2010) menunjukkan bahawa kanak-kanak perempuan dapat menghasilkan lukisan figura yang lebih detil berbanding dengan kanak-kanak lelaki.

Dapatan kajian menunjukkan bahawa kanak-kanak perempuan yang berusia lima tahun memiliki kemahiran melukis lukisan figura hampir sama dengan kanak-kanak lelaki yang berusia enam tahun. Walau bagaimanapun, kanak-kanak yang berusia enam tahun secara keseluruhannya mampu menghasilkan lukisan figura yang lebih detil dan tahap kematangan mereka berada di tahap yang tinggi jika dibandingkan dengan kanak-kanak yang berusia lima tahun. Perkembangan psikomotor yang berbeza antara kanak-kanak lelaki dengan kanak-kanak perempuan juga mempengaruhi penemuan dalam kajian ini. Hasil kajian ini selari dengan keputusan kajian Koppitz (1968) yang menunjukkan kanak-kanak perempuan melukis lukisan figura dengan lebih detil untuk bahagian-bahagian tubuh dan pakaian jika dibandingkan dengan kanak-kanak lelaki. Oleh itu, kanak-kanak perempuan memiliki tahap kematangan intelektual yang lebih tinggi.

KAEDAH

Kajian eksperimen ini melibatkan kanak-kanak Prasekolah A dan kanak-kanak Prasekolah B. Kanak-kanak Prasekolah A sebagai kumpulan kawalan manakala kanak-kanak Prasekolah B sebagai kumpulan rawatan. Kanak-kanak kumpulan kawalan melukis lukisan figura tanpa manual manakala kanak-kanak kumpulan rawatan melukis lukisan figura berdasarkan Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak. Lukisan figura yang dihasilkan oleh kanak-kanak dinilai berdasarkan modifikasi *Koppitz's Scoring System* untuk mengenal pasti tahap pencapaian skor kanak-kanak daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura.

DAPATAN

Untuk menjawab soalan kajian pertama Apakah tahap pencapaian skor kanak-kanak lima tahun daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura? dan soalan kajian kedua Apakah tahap pencapaian skor kanak-kanak enam tahun kumpulan kawalan dan kumpulan rawatan daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura? data diperoleh daripada lukisan figura yang dinilai berdasarkan modifikasi *Koppitz's Scoring System* untuk mengenal pasti tahap pencapaian skor kanak-kanak lima tahun dan kanak-kanak enam tahun daripada segi kematangan intelektual menerusi lukisan figura.

Tahap pencapaian skor kanak-kanak lima tahun

Kematangan intelektual kanak-kanak kumpulan kawalan dan kanak-kanak kumpulan rawatan bagi kanak-kanak yang berumur lima tahun dinilai berdasarkan bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori hiasan dan peralatan sekolah yang telah dilukis oleh kanak-kanak dalam lukisan figura mereka. Jadual 1 berikut menunjukkan kematangan intelektual kumpulan kawalan dan rawatan bagi kanak-kanak lima tahun.

Jadual 1
Tahap Pencapaian Skor Kanak-kanak Lima Tahun

Item	Bahagian-bahagian tubuh badan pakaian aksesori hiasan dan peralatan sekolah	Jantina	Kumpulan kawalan		Kawalan rawatan	
			N	%	N	%
1	Kepala	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	7	100	7	100
2	Rambut	Lelaki	6	85.7	5	71.4
		perempuan	7	100	6	85.7
3	Kening	Lelaki	1	14.3	6	85.7
		perempuan	1	14.3	7	100
4	Mata	Lelaki	7	100	6	85.7
		perempuan	5	71.4	7	100
5	Hidung	Lelaki	2	28.6	5	71.4
		perempuan	3	42.8	6	85.7
6	Mulut	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	6	85.7	4	57.1
7	Telinga	Lelaki	0	0	4	57.1
		perempuan	1	14.3	6	85.7
8	Leher	Lelaki	2	28.6	3	42.8
		perempuan	0	0	4	57.1
9	Baju/Skirt	Lelaki	1	14.3	4	57.1
		perempuan	4	57.1	5	71.4
10	Tangan	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	5	71.4	7	100
11	Kaki	Lelaki	5	71.4	6	85.7
		perempuan	6	85.7	7	100
12	Seluar (lelaki) Subang/anting-anting (perempuan)	Lelaki	2	28.6	4	57.1
		perempuan	0	0	4	57.1
13	Sarung kaki	Lelaki	1	14.3	0	0
		perempuan	0	0	1	14.3
14	Kasut	Lelaki	0	0	4	57.1
		perempuan	0	0	0	0
15	Tab nama	Lelaki	1	14.3	3	42.8
		perempuan	0	0	4	57.1

16	Jam tangan	Lelaki	0	0	0	0
		perempuan	0	0	3	42.8
17	Tali pinggang (lelaki) Gelang (perempuan)	Lelaki	0	0	1	14.3
		perempuan	0	0	1	14.3
18	Beg	Lelaki	0	0	1	14.3
		perempuan	0	0	3	42.8
19	Botol air	Lelaki	0	0	3	42.8
		perempuan	0	0	3	42.8
20	buku	Lelaki	0	0	0	0
		perempuan	0	0	0	0

Dapatan kajian menunjukkan bahawa kanak-kanak lima tahun daripada kumpulan kawalan dan rawatan sama ada lelaki atau perempuan dapat melukis bahagian tubuh badan seperti kepala, rambut, mata, mulut, baju, tangan kaki, seluar, subang atau anting-anting. Bahagian-bahagian tubuh badan yang kurang dilukis oleh kanak-kanak lima tahun adalah seperti kening, hidung, telinga dan leher. Hanya seorang kanak-kanak daripada kumpulan kawalan dapat melukis sarung kaki dan tab nama. Kanak-kanak lain daripada kumpulan kawalan sama ada lelaki atau perempuan tidak melukis pakaian, barang aksesori dan peralatan seperti sarung kaki, kasut, tab nama, jam tangan, tali pinggang untuk lelaki, gelang untuk perempuan, beg botol air dan buku. Walaupun kanak-kanak lelaki dan perempuan daripada kumpulan rawatan melukis berdasarkan manual, tetapi masih ada bahagian-bahagian yang tidak dilukis oleh kanak-kanak daripada kumpulan ini. Sarung kaki dan jam tangan tidak dilukis oleh kanak-kanak lelaki. Selain itu, kanak-kanak lelaki dan kanak-kanak perempuan tidak melukis buku walaupun panduan telah diberi.

Tahap kematangan intelektual kanak-kanak lima tahun

Kematangan intelektual kanak-kanak yang berumur lima tahun adalah berbeza. Jadual 2 berikut menunjukkan perbezaan tahap kematangan intelektual kumpulan kawalan dan rawatan bagi kanak-kanak lima tahun.

Jadual 2
Tahap Kematangan Intelektual Kanak-kanak Lima Tahun

Tahap kematangan intelektual	Jantina	Kumpulan kawalan		Kumpulan rawatan	
		N	%	N	%
Tahap 4 (Skor 16 – 20)	Lelaki	0	0	1	7.1
	Perempuan	0	0	0	0

Tahap 3 (Skor 11 – 15)	Lelaki	0	0	3	21.4
	Perempuan	0	0	5	35.7
Tahap 2 (skor 6 – 10)	Lelaki	6	42.9	3	21.4
	Perempuan	5	35.7	2	14.3
Tahap 1 (Skor 0 – 5)	Lelaki	1	7.1	0	0
	Perempuan	2	14.3	0	0
Jumlah		14	100	14	100

Dapatan kajian menunjukkan bahawa seorang kanak-kanak lelaki (7.1%) lima tahun daripada kumpulan rawatan telah mencapai tahap 4 manakala kanak-kanak daripada kumpulan kawalan sama ada lelaki atau perempuan tidak dapat mencapai tahap 4. Tiada kanak-kanak yang berada di tahap 1 untuk kumpulan rawatan jika dibandingkan dengan kumpulan kawalan yang mempunyai tiga orang kanak-kanak iaitu seorang kanak-kanak lelaki (7.1%) dan dua orang kanak-kanak perempuan (14.3%) yang berada di tahap ini. Ini menunjukkan bahawa Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak yang diguna pakai oleh kanak-kanak lima tahun dapat membantu mereka mencapai ke tahap yang lebih tinggi.

Tahap pencapaian skor kanak-kanak enam tahun

Kematangan intelektual kanak-kanak kumpulan kawalan dan kanak-kanak kumpulan rawatan bagi kanak-kanak yang berumur enam tahun dinilai berdasarkan bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian dan barang aksesori yang telah dilukis oleh kanak-kanak dalam lukisan figura mereka. Jadual 3 berikut menunjukkan kematangan intelektual kumpulan kawalan dan rawatan bagi kanak-kanak enam tahun.

Jadual 3
Tahap Pencapaian Skor Kanak-kanak Enam Tahun

Item	Bahagian-bahagian tubuh badan pakaian aksesori hiasan dan peralatan sekolah	Jantina	Kumpulan kawalan		Kawalan rawatan	
			N	%	N	%
1	Kepala	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	7	100	7	100
2	Rambut	Lelaki	6	85.7	5	100
		perempuan	7	100	6	100
3	Kening	Lelaki	1	14.3	7	100
		perempuan	4	57.1	7	100

4	Mata	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	7	100	7	100
5	Hidung	Lelaki	6	85.7	7	100
		perempuan	5	71.4	6	85.7
6	Mulut	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	7	100	7	100
7	Telinga	Lelaki	4	57.1	7	100
		perempuan	4	57.1	7	100
8	Leher	Lelaki	5	71.4	4	57.1
		perempuan	3	42.8	7	100
9	Baju/Skirt	Lelaki	4	57.1	7	100
		perempuan	7	100	7	100
10	Tangan	Lelaki	7	100	7	100
		perempuan	6	85.7	7	100
11	Kaki	Lelaki	5	71.4	7	100
		perempuan	5	71.4	7	100
12	Seluar (lelaki) Subang/anting-anting (perempuan)	Lelaki	1	14.3	5	71.4
		perempuan	0	0	3	42.8
13	Sarung kaki	Lelaki	3	42.8	3	42.8
		perempuan	0	0	5	71.4
14	Kasut	Lelaki	1	14.3	5	71.4
		perempuan	3	42.8	7	100
15	Tab nama	Lelaki	0	0	0	0
		perempuan	0	0	2	28.6
16	Jam tangan	Lelaki	0	0	3	42.8
		Perempuan	0	0	3	42.8
17	Tali pinggang	Lelaki	0	0	1	14.3
		Perempuan	0	0	1	14.3
18	Beg	Lelaki	0	0	4	57.1
		Perempuan	0	0	3	42.8
19	Botol air	Lelaki	0	0	3	42.8
		Perempuan	0	0	0	0
20	Buku	Lelaki	0	0	0	0
		Perempuan	0	0	0	0

Dapatan kajian menunjukkan bahawa kanak-kanak enam tahun daripada kumpulan kawalan dan rawatan sama ada lelaki atau perempuan dapat melukis bahagian tubuh badan seperti kepala, rambut, mata, hidung, mulut, telinga, leher, baju, skirt, tangan kaki, seluar, kasut, subang atau anting-anting. Bahagian-bahagian tubuh badan yang kurang dilukis oleh kanak-kanak enam tahun adalah seperti bahagian kening.

Hanya seorang kanak-kanak lelaki dan empat orang kanak-kanak perempuan daripada kumpulan kawalan. Kanak-kanak lelaki dan kanak-kanak perempuan daripada kumpulan rawatan kesemuanya dapat melukis bahagian kening. Kanak-kanak perempuan kumpulan kawalan tidak melukis sarung kaki, subang atau anting-anting. Kanak-kanak lelaki daripada kumpulan kawalan dan juga kumpulan rawatan tidak melukis tab nama. Kanak-kanak perempuan daripada kumpulan kawalan dan juga kumpulan rawatan tidak melukis tab nama. Buku tidak dilukis oleh kanak-kanak lelaki dan perempuan untuk kedua-dua kumpulan

Tahap kematangan intelektual kanak-kanak enam tahun

Kematangan intelektual kanak-kanak yang berumur enam tahun adalah berbeza. Jadual 4 berikut menunjukkan perbezaan tahap kematangan intelektual kumpulan kawalan dan rawatan bagi kanak-kanak enam tahun.

Jadual 4
Tahap Kematangan Intelektual Kanak-kanak Enam Tahun

Tahap kematangan intelektual	Jantina	Kumpulan kawalan		Kumpulan rawatan	
		N	%	N	%
Tahap 4 (Skor 16 – 20)	Lelaki	0	0	2	14.3
	Perempuan	0	0	1	7.1
Tahap 3 (Skor 11 – 15)	Lelaki	3	21.4	5	35.7
	Perempuan	1	7.1	6	42.9
Tahap 2 (skor 6 – 10)	Lelaki	4	28.6	0	0
	Perempuan	6	42.9	0	0
Tahap 1 (Skor 0 – 5)	Lelaki	0	0	0	0
	Perempuan	0	0	0	0
Jumlah		14	100	14	100

Dapatan kajian menunjukkan bahawa dua orang kanak-kanak lelaki (14.3%) dan seorang kanak-kanak perempuan (7.1%) enam tahun daripada kumpulan rawatan telah mencapai tahap 4 manakala kanak-kanak daripada kumpulan kawalan sama ada lelaki atau perempuan tidak dapat mencapai tahap 4.

Tiada kanak-kanak yang berada di tahap 1 dan tahap 2 untuk kumpulan rawatan jika dibandingkan dengan kumpulan kawalan yang mempunyai sepuluh orang kanak-kanak iaitu empat orang kanak-kanak lelaki (28.6%) dan enam orang kanak-kanak perempuan (42.9%) yang berada di tahap 2. Ini menunjukkan bahawa Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak yang diguna pakai oleh kanak-kanak enam tahun dapat membantu mereka mencapai ke tahap yang lebih tinggi.

PERBINCANGAN DAN RUMUSAN

Secara keseluruhannya, kematangan intelektual kanak-kanak kumpulan rawatan telah mencapai ke tahap yang lebih tinggi setelah didedahkan dengan Manual Melukis Lukisan Figura Kanak-kanak yang digunakan dalam kajian ini. Walaupun kajian Koppitz (1968) dan Loy (2010) menunjukkan perempuan melukis lebih banyak komponen bahagian tubuh dan pakaian dalam lukisan figura mereka berbanding dengan kanak-kanak lelaki tetapi dapatan kajian ini menunjukkan bahawa terdapat juga kanak-kanak lelaki yang dapat melukis komponen yang lebih berbanding dengan kanak-kanak perempuan. Tidak dapat dinafikan bahawa lukisan figura merupakan medium yang boleh digunakan untuk menilai kematangan intelektual kanak-kanak. Kajian Ozer (2009) dan Yavuzer (2000) juga membuktikan bahawa kematangan intelektual kanak-kanak dapat dikenal pasti menerusi lukisan figura dengan melukis bahagian-bahagian tubuh badan, pakaian, aksesori hiasan dan peralatan sekolah.

RUJUKAN

- Bruner, J. S. (1964). The course of cognitive growth. *American Psychologist*, 19: 1-15.
- Cherney, I. D., Seiwert, C. S., Dickey, T. M., & Flichtbeil, J. D. (2006). *Children's Drawings: A*
- Cox, M. V. (2005). Mirror to Their Minds. *Educational Psychology*. Vol: 26, No: 1, February. Pp127-142. *The pictorial world of the child*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Gagne, R. M. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. New York: CBS College Publishing.

- Galton, F. (1909). *Memories of My Life*. New York: E. P. Dutton and Company.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books.
- Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. US: McGraw-Hill.
- Kementerian Pelajaran Malaysia (2010). *Kurikulum Standard Prasekolah Kebangsaan*. Malaysia: Bahagian Pembangunan Kurikulum, Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Koppitz, E.M. (1968). *Psychological evaluation of children's human-figure drawings*. New York: Grune & Stratton.
- Koppitz, E. (1984). *Psychological evaluation of human figure drawings by middle school pupils*. London: Grune & Stratton.
- Loy Chee Luen (2010). Human Figure Drawing by Preschool Children. Kertas kerja Seminar. *Asia Pacific Conference of Early Childhood Education Graduates: Developing Human Capital Begins with Children*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya. 29-30 Januari. (2009). Drawing developmental scores in a sample of Turkish preschool children. *School Psychology International*, 30(2), 137.
- Piaget, J. (1956). *The origins of intelligence in children*. New York: International Universiti Press.
- Spearman, C. (1923). *The Nature of Intelligence and the Principles of Cognition*. London Macmillan.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* In Cole, M., John-Steine, U., Scribner, S., & Souberman, E. (Eds.), Cambridge; MA: Havard University Press.
- Yavuzer, H. (2000). *Child with his/her drawings*. Stanbul: Remzi Kitabevi.